

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

30. An capti in bello habito inter Christianos licitè possint redimi, & in conscientia teneantur solvere pretium promissum suæ redemptionis? Ex p. 6. tr. 7. & Misc. 2. r. 16.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

RESOL. XXIX.

An capti in bello iusto possint fugere, etiam quando benigne à Domino su. tractantur, dummodo non fugiant animo euagandi, sed redeundi ad suos, & patriam repetendi? Et quid, si fidem seruus dederit non fugiendi, & maxime si iuramentum adhibuisset? Et an supradicta maxime procedant ad Christianos à Turcis captos, qui non solum possunt fugere, sed etiam Dominorum suorum bona diripere, & in quantumque quantitate secum asportare? Ex p. 6. tract. 4. Ref. 14.

§. 1. Aliqui, quos ego alibi citavi, negatiam tenent sententiam, & id probare videntur iura cap. si quis seruum 17. quæst. 4. ex Concilio Gangrensi, & ex Concilio Lateranensi sub Martino I. in quibus grauis pena decernitur ei qui persuaserit seruo, ut à domino suo recedat. Et in leg. 1. Cod. de seruis fugitiuis dicitur Fugitiuus seruus furtum sui faciens domino.

2. Præterea qui iuste captus est, iuste seruit, & iusto titulo dominus eius dominium acquisiuit: eo autem quod quis iuste possidet non potest iuste spoliari, Accedit simile de eo, qui iuste damnatus est ad exilium, à quo non potest sine peccato discedere: ergo neque ille, qui iuste damnatus est ad seruitutem. Denique serui, qui fugiunt, si deprehendantur, iuste puniuntur à dominis, & in leg. 3. Cod. de seruis fugitiuis, grauis pena eis decernitur: ergo peccant fugiendo.

3. Et hanc sententiam tenet Nauarrus in summa cap. 17. num. 103, & alij relati à Covarruia in Regul. peccatorum, par. 2. §. 21. num. 6. Et hanc sententiam vtiorem putat Lorca in 2. 2. disput. 54. memb. 2. num. 29. vbi non obligant Romanæ leges.

4. Sed ego affirmatiuè sententiæ adhareo, quam tuetur Lessius lib. 2. cap. 5. dub. 5. num. 24. Duallius in 2. 2. Diui Thomæ tract. de charitate, quæst. 16. art. 6. Castrus Palaus tom. 1. tract. 6. disput. 5. punct. 4. numer. 15. Valentia tom. 4. disput. 3. quæst. 16. punct. 3. & alij. Dico igitur seruos captos in bello iusto posse fugere, non solum quando iniuste, & crudeliter à domino suo tractantur, in hoc enim omnes consentiunt; sed etiam quando benigne, dummodo, inquit, non fugiant animo euagandi, sed redeundi ad suos, & patriam repetendi, & dummodo si dominus eum in fuga attingat, ei obediat, & ad locum seruitutis suæ non inuoluntariè redeat: fas enim non est seruo vi contra verum dominum suum resistere.

5. Prior pars consuetudine firmatur: hoc enim vbiq; receptum est; ut si serui aufugerint ad pristinum locum, atque ad dominum non redeant, nec redire compellantur: & istud lege Imperatoria roboratur, leg. nihil interest ff. de captiu. & post lim. reuers. vbi sic habetur. Nihil interest, quomodo captiuus reuersus sit; vtrum demissus, vel vi, vel fallacia potestatem hostium euaserit: ita tamen si ea mente venerit, ut non illic reuerteretur. Et in §. item ea, Institut. de Rev. diuis. subditur. Qui tamen si euaserint nostram potestatem, & ad suos reuersi fuerint, pristinum statum recipiant.

6. Posterior verò pars, nempe si fugiendo à dominis recuperentur, debere suis dominis obedire: patet ex eo quod quandiu fugiunt, nondum adepti sint plenam libertatem & adhuc perseverat possessio legitima ipsius domini: quo fit, ut iuste eos reducat,

ipsique tenentur ei obedire, saltem non resistere: adde incarcerationum secundum omnes effringendo carceres non peccare; sed si à custodibus & licitoribus reperiat, non potest resistere, sed eis debet morem gerere: quo fit, ut licet puniri possint à dominis etiam si citra vllum peccatum aufugerint.

7. Limitanda tamen est hæc opinio, ut procedat, nisi fidem seruus dederit non fugiendi, quia tunc speciali titulo fidelitatis, & maxime si iuramentum adhibuisset, non potest fugere.

8. Et omnia supradicta maxime procedunt ad Christianos, à Turcis captos, qui ut alibi satis firmavi, possunt non solum fugere sed etiam dominorum suorum bona diripere, titulo & iure iusti belli & perpetui, quod Turcæ cum Christianis gerunt; & quia tyrannicè occupant Terras Christianorum. Ex quo vti bene aduertit Lorca in 2. 2. Diui Thomæ, disput. 54. memb. 2. numer. 26. oritur facultas inferendi eis, quodcumque nocuum: quod etiam docet Solorzanus de Indiarum iure lib. 2. cap. 10. numer. 24. & cap. 11. numer. 45. & contra Ancharanum in cap. peccatum, de Regul. iur. in 6. tradit Gloss. & Doctores in cap. ius gentium, 1. distinct. Innocentius in cap. olim el 1. de restitut. spoliar. Naldus in summ. verb. Christianus, ver. Infidelis, & verb. seruus; Marta de iurisdict. part. 1. cap. 24. à num. 46. Aponte in decisiorib. part. 1. decis. Vide etiam me ipsum in part. 5. tract. 13. resol. 98.

9. Dicendum est igitur licere cuiilibet Christiano mancipio Turcarum fugere, & bona eorum in quantumque quantitate secum asportare.

Sup. hoc in Ref. & §. 1. nor. præterea, & in Ref. 2. §. Limitantur, & lege etiã doctrinã alterius §. carum adnotationum. Et pro alibi contento in lin. 2. huius §. Et omnia in to. 8. 11 7 Ref. 38. & hic infra in tr. 8. Ref. 13.

Quæ hic est in tom. 8. tr. 7. Ref. 38. paulo post initium, & seqq.

RESOL. XXX.

An capti in bello habito inter Christianos licite possint redimi, & in conscientia teneantur soluere pretium premium suæ redemptionis? Ex p. 6. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 16.

§. 1. Casus est multum practicabilis, præsertim in his nostris ærumnosis temporibus, & affirmatiuam sententiam tenet Aluarus Valascus tom. 1. consult. 30. num. 4. & 5. Quia licet captus in bello inter Christianos non efficiatur seruus capientis iuxta Bart. & alios in dicta l. hostes. bene tamen tenetur pretium redemptionis, seu relaxationis suæ persolvere, & vsque ad perfectam solutionem retineri, & illud pretium Græci appellant λύτρον à λύτρος quod est redimo vnde λύτρος redemptor, Galli autem appellant Rancon, ita Ioan. de Terra dicto tract. contra Rebelles Regum 3. tract. art. ult. concl. 27. Guiliel. de Cun. cap. Raynuius, verb. & uxorem, n. 824. de testamen. Boer. in titul. de consuetud. iur. & stat. person. §. sequitur. Rebuff. in dicta l. hostes pag. 641. & nemine relato Covarr. in alleg. §. 11. num. 6. Et ita fuit seruatum in quibusdam, qui capti fuerant, quo tempore aggressa & de bellata est Ciuitas Olyssiponenis Metropolis Regni Lusitanæ, ab eodem exercitu expulsis rebellibus, qui eam nitebantur propugnare: pecunias enim quas capti pro se dederunt, vel promiserunt non poterunt à militibus capientibus repetere. Et ut auditu à viris probatæ fidei, qui multas regiones peragrauit, id est in Germania, Fladria, Gallia, Italia, & plerique aliis Christianorum Regionibus, quando inter eos bella geruntur, & quando bellum est iustum, captis talia posse imponi scriptum reliquit Bald. in l. nam & seruus ff. de negot. gest. & tradit Rebuff. vbi supra, qui ait huiusmodi pretium redemptionis cedere lucro capientis, vel capientium inter eos diuidendum: dum tamen non excedat millia decem,

Sup. contento in hac Ref. late supra in Ref. 19. à principio vsque ad §. Sed hic, & infra in tr. 8. Ref. §. vlt.

quæ tunc pertinet ad Principem, cuius est liberalitatem suam capientibus exhibere, vt per Boer. *decif. Burdegal, quæst. 178. incip. an licitum, col. 1.* Et refert in suo Senatu in facti contingentia fuisse decretum. At enim Rebuffus hoc calu regulandum esse pretium redemptionis ex qualitate & diuitiis personæ captæ. Ex quo satis colligitur milites capientes posse cogi à iudicibus exercitus pro pretio sic regulato captum relaxare, etiam si nolint, nec posse stringere huiusmodi captos, vt sibi seruitutem seruiant: cum non sint serui; sed interim detenti quousque se redimant. Quamuis autem hæc Doctorum traditio, quod Christiani in bello capti à Christianis teneantur se redimere, & possit licite pretium recipi iure belli, vt ipsi dicunt: Ego nunquam tale ius belli inueni in legibus Cæsareis nec ipsi allegant. Vnde intelligo de iure consuetudinario in bellis Christianorum id fieri; quæ consuetudo non est improbanda, quia inuenta ad euitandum maius malum; vt milites allecti spe pretij captiuorum, potius eos seruent, quàm interficiant. Hucusque Aluarus Valafcus.

2. Sed aduersus Lusitanum alius Lusitanus insurgit, & is est Benedictus Agidius in *l. ex hoc iure, ff. de iust. & iur. part. 1. cap. 1. num. 7.* vbi sic ait. Secundum aliquos sic capti retineri solent, & præstita pecunia dimitti: quod ius consuetudine defendit Valafcus, vt etiam secundum illud pro promisso redemptionis pretio conueniri possint coram iudice, qui capti fuerunt. Mihi quidem probabile non videtur ex promissione tali actionem oriri, quando captus ob hoc ipsum captus proponeretur: vt redemptionis suæ pretium daret. Etenim secundum prædictam consuetudinem cum communi Doctorem traditione capientis non fit, nec hoc ius captura & retentionis ob pretium redemptionis extra seruitutis casum in legibus Cæsareis inuenitur, vt idem Valafcus fatetur. Vnde redemptionis promissio tanquam sine iure, & contra bonos mores extortita in prædicto casu non valitura videtur. Si verò captus esset maioris damni & periculi euitandi causa, videlicet vt ab aliorum militum impetu, & strage seruetur, tunc non vt redemptionis pretium, sed vt custodia, ac tutelæ merces pecunia recipi, & exigi poterit, quo casu Valafci sententiam probat. Ita Benedictus Agidius.

3. Verum ego sententiæ Valafci affirmatiuæ libenter adhaereo: & ratio est quia in poenam iniusti belli, & iniusti periculi, in quod victorem iniecit, potest ab eo exigi vis argenti: at dum debitor non soluit, licite retinetur in vinculis à creditore auctoritate iudicis. Item poterat licita morte puniri, quam pretio redimendam vult victor. At non propterea Christiani sic capti sunt mancipia: sunt enim sui iuris, & possunt celebrare contractus: parum enim differunt à carceratis propter æs alienum. Et ita ex his rationibus nobis adhæret Hurtadus de *Mendoza de fide volum. 2. disp. 169. sect. 11. §. 105.* qui testatur de communi ferè sententiâ, quam nouissimè sequitur etiam Agidius Trullench in *præcept. Decalogi tom. 1. lib. 5. cap. 2. num. 12.*

RESOL. XXXI.

An Milites teneantur cum vite periculo non deserere arcem, & stationem, aliàs obligentur damna inde prouenientia reparare?

Et an possint relinquere castra sine lesali crimine?

Et an non expedit, vt Duces faciles sint in concedenda licentia Militibus discedendi, &c.? Ex p. 6. tr. 4. Ref. 25.

§. 1. **A**D primum respondeo affirmatiuè. Tenentur enim defendere arcem, & locum ubi prouenientia reparare; & capitis poena placetur ex *leg. 3. ff. ad legem Iuliam.* Sed hoc limitatur, si forte nulla esset spes præualendi: nam in tali casu non tenentur mortem expectare: quia esset frivola & inutilis talis expectatio. Et ita docet Becanus in *2. 2. cap. 25. quæst. 15. num. 1.* Caltrus Paulus tom. 1. tract. 6. disputat. 5. punct. 5. num. 4. Coninch. *disputatione 31. de Bello, dub. 7. num. 57.* & alij.

2. Quoad secundum, respondeo cum Molina tom. 1. tractat. 2. disputat. 116. Quod miles relinquere non potest castra sine Ducis, aut Principis facultate: idque eò magis, quod plus imminet prælium, pluraque ei indiget Dux aut Princeps. Præsertim cum si castra deserant, Respublica & exercitus periclitentur; victoria anceps futura sit, aut nulla, sumptuque ingentes belli inanes reddantur: quæ omnia attendere debent Confessarij Militum. Cum verò tot & tam ingentia mala ex desertione Castrorum sine Ducis, aut Principis facultate eveniant, mirandum non est, si eiusmodi culpa capitis poena, vel additione ad trirèmes interdum placetur. *cap. infames 6. quæst. 1.* eiusmodi homines inter infames reputantur: & *leg. omne, §. qui in facie ff. de re militari,* capite plectebantur si in conspectu aliorum militum castra desererant. Vtrumque affirmat Gloss. *cap. ne militare, dist. 1. verb. deserant.* Neque cum dispendio Republicæ & Principis expedit, vt duces faciles sint in concedenda facultate discedendi, præsertim quando milites valde necessarii sunt. Merito res neque esse debent, quot sumptus cum illis fecerit Princeps in ipsis perducendis; & quanta cum populorum vexatione in itinere, & dum vocabantur, fuerint hostipitio excepti: neque expedire, vt iterum alij similes lumpus fiant, & alia vexatio detur in eisdem, aut aliis perducendis.

3. Ex alia tamen parte quando Respublica non multum eorum indiget ministerio, vel vigenti causa se offert; esse non debent admodum difficiles ad concedendam redeundi facultatem, ne difficultas eorum obtinendi occasio sit, ne milites ad bellum relinquantur. Iam verò quod Princeps milites dimittat, quando eis non indiget, vt quando sibi placet, integrum militibus non facit, vt discedant quando voluerint. Quoniam ea lege, eòve tacito pacto ad bellum conducuntur, vt integrum Principi sit illos retinere, quando eis non indigerit: ipsis verò licitum non fit recedere absque Principis facultate. Ex damno vero & periculo, quod spectatis circumstantiis imminet, ex eo, quod Milites absque facultate castra deserant, & ex poena statuta, ac rigore, quo executioni mandatur, iudicandum est, an in desertione Castrorum absque Ducis aut Principis facultate lesale crimen admittatur. Vide *capit. infames 6. quæst. 1. & leg. omne ff. de re militari.*

RESOL. XXXII.

An Principes possint concedere repræsentas, maxime concurrentibus sex conditionibus? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 72.

§. 1. **H**ic casus frequenter accidit, vt si, v. g. vitæ victoria de iure belli, num. 41. Galli milites fecerint prædas in agrum Hispanorum, vel è castris, & Rex Francorum nolit cogere illos ad restitutionem cum possit, & possunt Hispani auertere Principis spoliare